

## ANMELDELSER

### The New Oxford Atlas

Prepared by The Cartographic Department of the Oxford University Press, 1975. 112 kortsider + et navneregister på 50.000 lokaliteter. 27 × 38 cm. Pund 6,75.

Denne nyreviderede udgave af Oxford's verdensatlas holder gamle traditioner om høj faglig kvalitet på det kartografiske område ved lige. Det store format er en lykke, idet det tillader at de 7 sider med tematiske verdenskort fremtræder i meget tydelig og letlæselig form. Den til de topografiske kort benyttede målestok varierer fra 1:1 mill (De Britiske Øer), over 1:2 mill (Frankrig og Centraleuropa) og 1:4 mill (Skandinavien, Den Nære Orient og Sydafrika) til 1:16 mill (Oceanien), mens USA f.eks. er tegnet i 1:5 henh. 1:8 mill og Sydamerika 1:12 mill. Der må have gået ganske interessante diskussioner forud for det endelige valg af målestok.

*Viggo Hansen*

### Oxford Regional Economic Atlas. The United States and Canada.

Second Edition. Oxford University Press 1975. 128 kortsider + navneregister. 20 × 26,5 cm. Pund 8,00. (Paper Covers Pund 3,75).

Årene siden førsteudgaven i 1967 er ikke gået sporstøst hen over denne atlasudgave. Rent umiddelbart virker brugen af ny farveskala og -intensitetsvalg behageligere for øjet end tidligere brugte, og på samme måde virker den svage relief-toning på mange produktionskort. Men derudover drejer det sig i mange tilfælde om helt nye tematiske kort, eller om at gamle kort er forsynet med flere og mere detaljerede oplysninger. For befolkningsskortenes vedkommende har arealsignaturer for counties erstattet tidligere prik-kort, og i samme forbindelse bør nævnes 4 helt nye kort over diverse befolkningsdata, ligesom et kort over turismen er en delvis nyskabelse. Det er åbenbart, at man har lagt vægt på at belyse flere detaljer inden for produktionen af metalliske

og syntetiske stoffer. Byplanerne i begyndelsen af atlas'et er nyreviderede og giver sammenlignet med førsteudgaven et glimrende indtryk af den voksende urbanisering. Alt i alt er der tale om en ganske væsentlig forbedring og a-jour føring, hvorved man på det varmeste kan anbefale dette atlas.

*Viggo Hansen*

### Dietmar Henze: Enzyklopädie der Entdecker und Erforscher der Erde.

Lieferung 1.A. Akademische Druck- und Verlagsanstalt. Graz 1975. XIV + 127 s. 19 × 28 cm.

Denne samling på næsten 200 biografier behandler efternavne, der begynder med bogstavet A, og da omfanget er ca. 126 sider, må teksten blive meget koncentreret. Noget over halvdelen af bidragene, ca. 105, behandler rejsende, der arbejdede i årene før 1800, og de øvrige har for størstedelen gjort deres arbejde før år 1900. Der er få danske, admiral Amdrup, Jürgen Andersen, f. 1610 i Tønder, og Ansgar, f. 801, samt enkelte nordmænd og svenskere. Den største biografi gives Alexander den Store, der får ialt 5½ sider. Det er vigtigt, at hver enkelt biografi er afsluttet med en fortegnelse over skrifter samt med en litteraturhenvisning til andre forfatters senere behandling af den pågældende rejsendes liv og gerning. Dette er et vigtigt hjælpemiddel.

*Niels Nielsen*

### Arthur N. Strahler: Physical Geography.

4. udgave. John Wiley & Sons Ltd. New York, London 1975. 651 s. + talr. fig. og kort. 19 × 27 cm. Pund 8,60.

Idet der henvises til anmeldelsen af 3. udgave i *Geografisk Tidsskrift* bd. 68, skal de vigtigste fornyelser i 4. udgaven af dette pædagogiske hovedværk nævnes. Den globale strålings-, varme- og vandbalance er prioriteret højt med begrundelse i udvidet kendskab til og dybere forståelse af disse forholds betydning for menneskets fysiske omgivelser. I regnskabet over strømme og oplagring af energi og stof indgår også ressource-betragtninger, der fører videre til en gennemgang af vore indgreb i de naturlige systemer. Den, der har tilegnet sig denne bog, er velorienteret i den fysiske geografis discipliner.

*Ruth Helkiær Jensen*

### A.N. Strahler & A.H. Strahler: Environmental Geoscience: Interaction between Natural Systems and Man.

Hamilton Publ. Comp. New York, London m.m. 1973. 577 s., talr. fig. fotos og kort. 20 × 27 cm. Pund 6,50.

Titlen antyder, at synsvinklen, under hvilken den fysiske geografi her er set, er en anden end den systematiske, hvilket understreges af undertitlen. Komponenterne er hentet fra biologi, kemi, fysik og geovidenskaberne, som de indgår i de fysiske og biologiske processer, der er involverede i interaktionen mellem mennesket og dets omgivelser af stof og energi. En systematisk gennemgang af de globale sfærer giver den viden om processerne i naturen, der er en forudsætning for, at miljøproblemer kan forstås og løses, og forf. udtrykker håb om, at grundforskning og teknologisk udvikling i den 11. time må kunne løse vore vitale problemer vedr. miljøbeskyttelse og opretholdelse af økosystemerne. På undervisnings- og oplysningsplan forekommer det at være en rigtig og tidssvarende måde at meddele dette stof på.

*Ruth Helkiær Jensen*

### Ludwig Hempel: Einführung in die Physiogeographie.

1. Geomorphologie 2. Klimageographie 3. Hydrogeographie 4. Pflanzengeographie 5. Bodengeographie. (Wissenschaftliche Paperbacks Geographie. Hsgb. E. Meynen). Fr. Steiner Verlag, Wiesbaden 1974. Talr. fig. og tabeller, 15 × 23 cm. DM 14,80 pr. bd.

En pædagogisk vel tilrettelagt serie, som især dækker stoffet i gymnasiet og seminariet, men også vil være en nyttig introduktion til et universitetsstudium i naturgeografi. Masser af gode kort, figurer og måske især tabeller supplerer den ret korte tekst og letter et selvstudium. Desværre vil sproget jo nok afskrække nogle, hvilket er en skam, da bøgerne repræsenterer en å jourført oversigt over forskningens nutidige arbejdsområder og dens vigtigste resultater. Det er en god ide at dele værket i 5 små bind i beskeden udførelse, men med en indbinding, der kan slides på.

*Ruth Helkiær Jensen*

### Physical geography today.

A portrait of a planet. Principal contributor: R.J. Kolenkow. CRM Books. Cali-

fornia 1974. IX + 518 s., 461 ill. 23 × 26 cm. 13.95.

Instructor's guide to Physical geography today. Contributing consultants: R.K. Julian.

Det er tydeligt, at der er et behov for en ny type lærebøger i fysisk geografi, hvor de dynamiske aspekter sættes i centrum, især strømme af stof og energi, og hvor menneskets relation til de fysiske systemer indgår som et betydningsfuldt faktum. En sådan bog foreligger her, med en fast pædagogisk opbygning og et fortrinligt og inspirerende illustrationsmateriale, hvis reproduktion, der ofret både tid og penge på. Hvert kapitel afsluttes med et resume, og det tilhørende lærehefte indeholder, ligeledes kapitelvis, forslag til opgaver, diskussionsemner, korte spørgsmål af forskellige typer og opstiller de indlæringsmål, der kan nås afh. af timetal. Det er en meget smuk bog, som blot for illustrationernes skyld — mange er farvefotos — er værd at eje.

*Ruth Helkiær Jensen*

D.K. Fellows: The Environment of Mankind.

An Introduction to Physical Geography. Hamilton Publishing Company, California 1975. 484 s., talr. fig. og fotos. 19 × 23.5 cm. Pund 6.80.

En lærebog i fysisk geografi med afsnit af geologien, som trods sin traditionelt opbyggede, systematiske gennemgang i flere henseender repræsenterer en fornyelse f.eks. afsnittet om den vegetative cyklus og om udviklingen af jordbundstyper. Den er ikke åndløs som så mange bøger af denne art, og dens illustrationsmateriale er fortrinligt, på en gang sagligt og fantasifuldt.

*Ruth Helkiær Jensen*

B.A. Bolt, W.L. Horn, G.A. MacDonald & R.F. Scott: Geological hazards.

Springer-Verlag, Berlin 1975. VIII + 328 s., 116 figs. 17 × 25 cm. DM 60.00.

Bogen handler om de katastrofedannende geologiske foreteelser som jordskælv, vulkanudbrud, tsunamis, laviner, bjerg- og jordskred og oversvømmelser.

Det er en meget dramatisk bog, der beskriver flere sådanne katastrofer, men hvad der er vigtigt er, at den også gennemgår en række af forudsætningerne og mulighederne for forudsigelser for katastrofer og for at stoppe dem eller i

hvert fald mildne virkningerne af dem.

*Kaj Hansen*

H. Pape: Leitfaden zur Gesteinbestimmung.

Ferdinand Enke Verlag, Stuttgart 1975. VIII + 152 s., 65 Abb., 9 tabeller. 12 × 19 cm. DM 11.80.

Det er en af de mange små, kortfattede Taschenbücher, som tyskerne altid har udsendt til brug for studerende og andre på ekskursioner. Det meste af den er en kortfattet petrografi, der behandler såvel eruptivbjergarter som sedimenter og metamorfe bjergarter samt de vigtigste bjergartdannende mineraler. Sidst i bogen findes så en bestemmelsesnøgle, med hvilken man forholdsvis let kan bestemme en bjergartsprøve, hvis den da ikke hører til de mere sjældent forekommende.

*Kaj Hansen*

R. Brinkmann: Abriss der Geologie. Bd. 1. Allgemeine Geologie. Ferdinand Enke Verlag, Stuttgart 1975. VIII + 226 s., 228 Abb. 28 tabeller. 17 × 24 cm. DM 42.00.

Det er den korte udgave af Brinkmanns Geologi, og da emnerne i vore dage er betydelig flere end for blot 10 år siden, bliver det hele jo en meget sammentrængt fremstilling. Alligevel er det forbavsende, så meget Zeil har fået med og fået behandlet på en moderne og fuldt udtømmende måde. Særlig de exogene processer er behandlet på en anden måde, end man er vant til, idet klimatiske forhold spiller en rolle for ikke blot forvittringsprocesserne, men også for andre af de exogene processer. Bogen slutter med, at forfatteren gennemgår de forskellige teorier for bjergkæde-dannelser deriblandt også den moderne pladetektonik, til hvilket han som adskillige andre geologer stiller sig kritisk. Der er stadig ikke fundet nogen forklaring på hvad der sætter bjergkædefoldningerne i gang.

*Kaj Hansen*

Y. Herman (ed.): Marine Geology and Oceanography of the Arctic Seas.

Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, New York 1974. 397 s., talr. fig. og tavler. 29 × 22 cm. DM 90.50.

I sit forord skriver Yvonne Herman, at da der stadig er mange uløste problemer og stærkt modsættende meninger inden for udforskningen af Polhavet, og da de

indtil nu foreliggende data findes spredt i den nordamerikanske, sovjetiske og europæiske litteratur, finder hun det nyttigt at få en samlet oversigt over de mange forskellige forskningsresultater og deres udtydning. Bogens 15 kapitler er derfor skrevet af en eller flere forfattere fra henholdsvis USA, Canada, Rusland, Belgien og England.

De mere geologiske kapitler søger at forklare Polhavets topografi, og tektoniske udvikling ud fra de moderne pladetektoniske teorier. Derved bliver man nødt til at udvide emnet til også at omfatte Beringshavet og Nordatlanten ned til Færøerne. Andre kapitler handler om sedimenter i Polhavets forskellige bassiner andre den fysiske oceanografi og faunaen. De sidste to omhandler den atmosfæriske cirkulation under begyndelsen og maksimum udviklingen af sidste nedisning og de mulige årsager til glaciationen.

Det er en overordentlig nyttig og interessant oversigt over de arktiske egnes natur og geologiske udvikling set i belysning af de moderne teorier.

*Kaj Hansen*

Cr.A. Burk & Ch.L. Drake (eds.): The Geology of continental margins. Berlin 1974. XIII + 1009 s., 730 fig. 22 × 28.5 cm. DM 85.30.

Helt ind i et godt stykke af dette århundrede var kendskabet til oceanernes bund i væsentlig grad baseret på spredte lodskud og bundprøver frembragt af de store engelske og tyske oceanografiske ekspeditioner i sidste halvdel af forrige århundrede. Opfindelsen af ekkoloddet forøgede i hvert fald kendskabet til havbundens relief også på lavere vand betydeligt; men det er først de sidste 20 års anvendelse af elektroniske og akustiske instrumenter, der har ført til en indgående viden ikke blot om havbundens overfladeforhold, men sammen med de efterhånden talrige borer selv på dybt vand har givet et helt anderledes indgående kendskab til strukturen selv i betydelig dybde under havbunden.

Det er alle disse nye oplysninger, man her har samlet særlig i området mellem kontinentalsoklen og den egentlige dybhavsbund. Det drejer sig om 72 afhandlinger skrevet af mere end hundrede geologer og geofysikere. Det er en overvejende geofysisk bog, men tillige af stor interesse for både geologer og geografer og velskrevet og let læselig for disse.